

УДК 346.15

Онищенко Олег Миколайович,*аспірант Класичного приватного університету, м. Запоріжжя, Україна**асистент кафедри господарського та транспортного права**юридичного факультету Інституту управління та технологій**Державного університету інфраструктури та технологій, м. Київ, Україна*

КОНСТИТУЦІЙНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ІНТЕРЕСИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЕКОНОМІЧНОГО ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ УКРАЇНИ

У змісті роботи відображена спроба автора надати юридичну характеристику конституційних економічних прав, свобод та інтересів як складових конструкцій економічного правового порядку України взагалі, а також в якості конструктивних елементів механізму правового регулювання економічних відносин та економічного правового режиму економічної діяльності в Україні зокрема.

Ключові слова: суб'єктивні економічні права, свободи та інтереси; Конституція; економічні правовідносини; економічний правопорядок; правовий режим економічної діяльності; право; економіка.

В сучасних умовах розвитку правових систем питання щодо здійснення юридичної характеристики економічних прав, свобод і законних інтересів людини та їх окремих правових аспектів є апріорі актуальним, адже відповідні досліджувані юридичні конструкції визнаються в суспільстві найвищими правовими економічними цінностями, що забезпечують створення особі широкого правового поля вибору поведінки для задоволення власних потреб у відповідній економічній сфері. Відповідним чином, економічні права, свободи та інтереси людини виступають тими правовими утвореннями, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а також подальший вектор розвитку галузей економічного, господарського та підприємницького права й законодавства в цілому. В той же час, досліджувана тематика є досить складною та багатоаспектною, у зв'язку з чим у правовій науці відсутні єдині уніфіковані підходи та позиції.

Не є винятком у порушеному питанні і сфера економіки України, основне завдання якої сьогодні полягає у забезпеченні різних верств соціуму товарами, роботами та послугами. При цьому слід відмітити, що актуальність розглядуваного питання в значній мірі посилюється сучасними досить суперечливими та складними умовами самої економіки, яка, як відомо, з одного боку, спрямована на забезпечення задоволення приватних інтересів суб'єктів економічної діяльності (щодо отримання фінансових прибутків, реалізації інших суб'єктивних приватних інтенцій тощо), а з іншого, забезпечення реалізації, охорони та захисту прав, свобод і законних

© Онищенко О.М., 2018

інтересів інших суб'єктів, у першу чергу – т.з. публічних інтересів, що належать споживачам, державі, нації тощо. Зазначені обставини в значній мірі загострюють проблему забезпечення реалізації та охорони й захисту економічних прав, свобод і законних інтересів різних учасників економічного обороту, адже очевидно, що відповідні інтереси є різноманітними та суперечливими у своїй природі. Як наслідок, на практиці досить часто мають місце спори, суперечки, конфлікти інтересів тощо різних суб'єктів економічної сфери суспільного буття, а в окремих випадках трапляються ситуації, пов'язані з відхиленням поведінки учасників економічних відносин від положень законодавства та вчиненням правопорушень у цій сфері.

Відповідним чином, однією з основних функцій економічного законодавства є конструювання досконалих, ефективних і належних правових механізмів узгодження та збалансування між собою приватних і публічних інтересів, що виникають у сфері економіки. У той же час, ключовим та центральним елементом відповідних юридичних механізмів, як і механізму правового регулювання економічних відносин загалом, виступають економічні права, свободи та інтереси людини, адже їх реалізація зумовлює виникнення економічних відносин, а їх зміст та межі задають напрямок для розгортання останніх.

Поряд із цим, слід вказати й те, що досліджуване питання є досить актуальним з огляду на сучасний стан і умови розвитку Української державності, для якої питання вирішення широкого кола загальнонаціональних соціальних, політичних та економічних проблем є нагальним. У той же час, оскільки базовими із зазначених проблем є забезпечення фінансово-економічної стабільності та подальшого соціально-економічного розвитку України, то їх вирішення, як уявляється, неможливе без ефективного функціонування та подальшого розвитку економіки і підприємництва. У свою чергу, з метою вирішення вказаних проблем та досягнення деяких інших цілей владні структури нашої держави намагаються оперативно удосконалювати вже існуючі, а також розробляти та впроваджувати у правозастосовчу практику новітні й потенційно-ефективні для економічного розвитку України юридичні механізми функціонування ринкової економіки. Реалізація відповідних напрямків розвитку економічного законодавства вочевидь повинна здійснюватися з урахуванням сутності та змісту закріплених Конституцією та іншими актами законодавства України економічних прав, свобод та інтересів людини, адже саме такі визнаються в суспільстві найвищими правовими економічними цінностями.

Крім того, огляд досліджуваного питання повинен здійснюватися з урахуванням міжнародних правових «традицій», оскільки Україна з метою розвитку економічної співпраці та розгортання міжнародних економічних зв'язків обрала шлях інтеграції у світове економічне співтовариство, у зв'язку з чим взяла на себе зобов'язання гармонізувати власне національне економічне законодавство із законодавством окремих міжнародних економічних та інших утворень, у т.ч. із Світовою Організацією Торгівлі та Європейським Союзом.

Отже, необхідність дослідження розглядуваних у цій праці питань є досить об'єктивною, нагальною та актуальною, з огляду на що автор намагається предметно окреслити зміст економічних прав, свобод та інтересів у призмі їх розуміння як складових елементів системи економічного правопорядку України, а також механізмів

правового регулювання економічних відносин та економічного правового режиму економічної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуванім у цій роботі правовим питанням присвячується значна увага правників, однак їх думки з цього приводу різняться, адже пов'язані з обґрунтуванням того чи іншого підходу. Зазначене свідчить про відсутність комплексності юридичного погляду стосовно розглядуваної правової тематики, а тому і про звужений характер відповідних юридичних позицій та підходів, що у зв'язку з цим існують. Відповідним чином, очевидно, що досліджувані в цій роботі питання потребують свого додаткового комплексного аналізу та дослідження.

Мета статті. Метою даного напрацювання є здійснення юридичної характеристики конституційних економічних прав, свобод та інтересів як складових конструкцій системи економічного правового порядку України, а також в якості конструктивних елементів механізмів правового регулювання економічних відносин та економічного правового режиму економічної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Отже, розпочати слід з того, що трансформаційні процеси зміни ключових акцентів у правових системах різних держав, що відбуваються в умовах сьогодення, як правило, пов'язуються з розвитком існуючих та/чи виникненням нових потреб та інтересів серед населення й відповідно до змісту характеру та природи сфери суспільних відносин, що виникає чи розвивається в соціумі у зв'язку з необхідністю задоволення відповідних існуючих, однак таких, що розвинулися за змістом чи формою, чи нових потреб. Саме на регулювання суспільних відносин скеровані норми права та їх галузеві утворення (галузі права) загалом з метою забезпечення реалізації законних прав, свобод та інтересів людини. При цьому очевидно, що в контексті згадок про категорію «законні права, свободи та інтереси» мова йде про право в суб'єктивному розумінні, а стосовно галузевих правових утворень (галузі права) – об'єктивному.

Згадані чинники, що зумовлюють зміну ключових акцентів у правових системах різних держав, об'єктивно та послідовно призводять до посилення спеціалізації правових норм, адже держави, намагаючись реалізувати взяті на себе відповідно до міжнародних актів і національних конституцій зобов'язання, а також з урахуванням потреб та інтересів людини, здійснюють заходи нормативно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають та розвиваються в соціумі, у т.ч. й економічні відносини, що виступають предметом регулювання галузей економічного права та законодавства.

У контексті зазначеного слід вказати, що і Україна, проголосивши у 1991 році свою незалежність та економічну самостійність, скоординувала усі свої зусилля на розбудову на своїх теренах правової, соціальної, демократичної та правової української державності, в якій суспільне життя ґрунтувалося б на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. При цьому слід підкреслити, що акцент у питанні розвитку економічної системи нашої держави було зміщено у площину розбудови та розвитку саме ринкової економіки та приватного підприємництва, з огляду на що ключова роль у механізмі правового та державного регулювання економічних відносин була надана приватно-правовим засобам регулювання із забезпеченням при цьому широкого поля можливостей та свободи поведінки підприємців. З цього приводу слід

згадати, що згідно з п. 7 розділу 2 Концепції переходу Української РСР до ринкової економіки від 1 листопада 1990 року [1], яка базується на положеннях Декларації про державний суверенітет України та Закону УРСР від 3 серпня 1990 р. «Про економічну самостійність Української РСР», метою розвитку підприємництва є формування розгалуженої мережі суб'єктів ринку, а основними принципами, на яких має ґрунтуватися вирішення проблеми, було визнано по-перше, надання правових гарантій вільного підприємництва, включаючи гарантії права на майно, вироблену продукцію, на вільний вибір партнерів у прямих зв'язках, здійснення експортно-імпортних операцій, самостійне використання прибутку (доходу); а по-друге, створення рівних можливостей для розвитку усіх видів підприємницької діяльності, що базуються на різних формах власності. При цьому також зазначається, що процес розвитку підприємництва може регулюватися лише економічними методами без втручання органів влади та місцевого самоврядування у господарсько-комерційну діяльність підприємця.

Зазначені положення свого часу стали визначальними для розбудови та розвитку інституту підприємництва та його правового режиму в нашій державі й у кінцевому підсумку виявилися підґрунтям для розробки нормативно-правової бази регулювання цієї сфери. Поряд із цим, у зв'язку з переходом України до ринкової економіки почався швидкий розвиток юридичних наук та створення на їх базі нових галузей юридичних знань і навчальних дисциплін, серед яких своє чільне місце посідає і господарське право України, яке з прийняттям у 2003 році Господарського кодексу України [2] набуло всіх ознак самостійності та комплексності.

Слід відзначити, що визнання вільного та ринкового підприємництва із забезпеченням при цьому рівних можливостей поведінки кожної людини у цій сфері як ключового орієнтиру економічного розвитку України зумовило необхідність перегляду та зміни форм і методів регулювання економічних відносин, адже жорсткі адміністративно-планові форми й методи регулювання, що мали місце в умовах планової економіки СРСР, апіорі є недопустимими й неефективними для ринкової економіки. Відповідним чином, нормотворчі органи розпочали впровадження в Україні ринкових методів регулювання економіки, що у своєму наслідку призвело до конструювання нового для української державності господарського (економічного) правопорядку та правового режиму економічної діяльності.

Під правопорядком традиційно прийнято розуміти стан відносно усталеної правової упорядкованості (урегульованості і погодженості), захищеності і безпеки правової системи суспільства, який складається в умовах реалізації принципу верховенства права та авторитету закону, тобто це атмосфера (устрій) нормального правового життя суспільства, що встановлюється в результаті здійснення приписів правових норм (використання прав, виконання обов'язків, додержання заборон) усіма суб'єктами права [3, с. 499]. Або ж згідно іншого визначення, правопорядок – це порядок, заснований на праві; це система відносин, які охороняються, захищаються та регулюються правом; це стан урегульованості суспільних відносин [4, с. 218].

У порушеному контексті зафіксуємо, що з огляду на положення ч. 1 ст. 5 Господарського кодексу України [2] правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання

макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. При цьому також визначено, що конституційні основи правового господарського порядку в Україні становлять: право власності Українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, що здійснюється від імені Українського народу органами державної влади і органами місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України; право кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону; забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині і суспільству; право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; визнання усіх суб'єктів права власності рівними перед законом, непорушності права приватної власності, недопущення протиправного позбавлення власності; економічна багатоманітність, право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції, визначення правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання виключно законом; забезпечення державою екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України; забезпечення державою належних, безпечних і здорових умов праці, захист прав споживачів; взаємовигідне співробітництво з іншими країнами; визнання і дія в Україні принципу верховенства права.

Наведені стратегічні нормативні засади економічного правопорядку в Україні, зокрема в частині ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання, призвели до запровадження приватно-правових засобів регулювання економічних відносин, що мають диспозитивний та дозвільний характер. Разом з тим, оскільки у сфері господарювання має місце і державне регулювання макроекономічних процесів, то передбачається також застосування публічно-правових засобів і механізмів регулювання економічних відносин в цілях забезпечення реалізації та охорони публічних інтересів у сфері економіки. З огляду на вказане, господарське право прийнято сприймати як комплексну галузь права, в рамках предмету регулювання якої нерозривно поєднуються та тісно взаємодіють приватні та публічні інтереси й, відповідно, – системно й комплексно застосовуються приватно-правові та публічно-правові механізми регулювання суспільних економічних відносин.

Слід зробити окрему ремарку про те, що в даній роботі дослідження проводиться в рамках галузей економічного права та економічного законодавства, які, як окремі галузі правової системи, за своїм змістом і предметом є в значній мірі ширшими від галузей господарського, підприємницького і торгового права, адже, на відміну від останніх, стосуються ширшого кола питань, зокрема окремих аспектів правового регулювання господарських, трудових, цивільних, процесуальних суспільних відносин тощо. Відповідним чином, відзначимо, що економічне право, як сукупність правових

норм, що скеровані на регулювання економічних відносин в суспільстві, включає правові конструкції та механізми, що сформувалися та функціонують в рамках галузей господарського, комерційного, торгового, цивільного, трудового права тощо. З цього ж приводу наголосимо, що в даному дослідженні такий підхід видається максимально доцільним з огляду на те, що у змісті положень Конституції України міститься згадка саме про економічні права, свободи та законні інтереси, про що докладніше мова йде далі.

Як відомо, складовими елементами та правовими інструментами, за допомогою яких забезпечуються засади будь-якого правопорядку, у т.ч. економічного, слугують правовий режим і механізм правового регулювання.

Під правовим режимом у сфері правових явищ прийнято розуміти цілісну систему регулятивного впливу, яка характеризується специфічними засобами регулювання – особливим порядком виникнення і формування змісту прав і обов'язків, їх здійснення, специфікою санкцій, способів їх реалізації, а також дією єдиних принципів, загальних положень, що поширюються на дану сукупність норм [5, с. 191]. Правовий режим характеризується особливою спрямованістю правового регулювання; здійсненням з приводу конкретних об'єктів або сфер; конкретними засобами, прийомами тощо; закріпленням особливостей правовідносин з приводу конкретних об'єктів (чи в конкретній сфері) через визначення певного об'єму суб'єктивних прав і обов'язків суб'єктів цих правовідносин [6, с. 170].

Як прийнято вважати, первинними елементами правової матерії правового режиму є дозволи, позитивні зобов'язання і заборони. При цьому кожному правовому режимові домінують відповідно до якогось одного із таких елементів, що, у свою чергу, і зумовлює специфічність того чи іншого правового режиму [6, с. 170]. Відповідним чином, правовий режим правниками прийнято характеризувати з огляду на переважну «насиченість» його природи та юридичного змісту тими чи іншими елементами (дозволами, позитивними зобов'язаннями, заборонами тощо), що у своїй сутності є юридичними конструкціями, які, формуючи механізми правового регулювання, визначають особливості та характер правового режиму регулювання тих чи інших суспільних відносин.

Щодо понять правових механізмів і засобів регулювання, то зазначимо наступне.

Відносно правових засобів видається за можливе сприйняти позицію, згідно якої під такими слід розуміти правові явища, що знаходять своє вираження в інструментах (установленнях) і діяннях (технології), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення соціально корисних цілей. При цьому також зазначається, що в якості правових засобів виступають норми та принципи права, правозастосовні акти, договори, юридичні факти, суб'єктивні права, юридичні обов'язки, заборони, пільги, міри заохочення, міри покарання, акти реалізації прав і обов'язків тощо. Юридичні засоби, на думку зазначеного науковця, виконують функцію універсального «будівельного матеріалу», з якого формується система права, адже правові засоби уніфікують всі ті явища, з яких складається право – юридичний факт, суб'єктивне право, зобов'язання, заохочення, покарання, норма, інститут, підгалузь, галузь тощо. При цьому, компонуючись певним чином, правові засоби виступають елементами дії права, функціональної сторони механізму правового регулювання, правових режимів [4, с. 223-225]. Останнє твердження нашої роботи на

думку про те, що правові засоби, знаходячи своє закріплення у правових нормах, є складовими елементами механізмів правового регулювання. При цьому нагадаємо, що дозволи, позитивні зобов'язання та заборони, які за своєю природою є правовими засобами та формують механізм правового регулювання, також є ключовими елементами правового режиму.

Щодо правового механізму регулювання, то під таким слід розуміти процес переведення нормативності права в упорядкованість суспільних відносин, здійснюваний за допомогою системи правових засобів і форм з метою задоволення публічних і приватних інтересів, забезпечення правопорядку («належне» у праві стає «сущим»), тобто норми права перетворюються на правомірну поведінку суб'єктів права) [3, с. 265]. Або ж згідно іншого визначення, механізм регулювання – це певна система послідовно організованих юридичних засобів, які застосовуються з метою упорядкування суспільних відносин, сприяння задоволенню інтересів суб'єктів права [4, с.249].

З огляду на наведені твердження щодо поняття та сутності правового режиму, механізму й засобів правового регулювання, а також нормативно визначені національним законодавцем у Господарському кодексі України стратегічні засади формування правового економічного порядку, стає очевидним, що економічні права, свободи та інтереси людини займають ключову роль у питанні нормативного конструювання відповідних правового режиму організації та здійснення економічної діяльності, економічного правопорядку та правового механізму регулювання економічних відносин. При цьому такий ракурс погляду також видається достатньо раціональним з огляду на те, що механізми правового та державного регулювання будь-яких суспільних відносин, у т.ч. економічних, відповідно до загально-визнаних цілей та завдань права і закону в цілому повинні бути належними, доцільними та в міру необхідними, тобто такими, що максимально відповідають змісту потреб суспільства на тому чи іншому етапі розвитку, а тому і змісту самих суспільних відносин, що виникають у зв'язку з відповідними потребами та інтересами.

Отже, права, свободи та інтереси людини у сфері економіки є базисом і напрямком для розробки, впровадження у дію та подальшої реалізації економічного законодавства України, визначення характеру механізмів правового регулювання економічних відносин та правового економічного порядку, а також режиму організації та здійснення економічної діяльності. Поряд із цим, слід особливо наголосити на тому, що активна поведінка учасників суспільних відносин, яка спрямована на практичну реалізацію відповідних економічних прав, свобод та інтересів, послідовно зумовлює виникнення та розгортання економічних правовідносин, а тому такі права, свободи та інтереси є свого чинниками виникнення відповідних економічних правовідносин, а відповідна поведінка (активні дії) щодо їх (прав, свобод, інтересів) реалізації – юридичним фактом. При цьому, економічні права, свободи та інтереси, фактична поведінка щодо їх реалізації, в сукупності з економічними обов'язками у цій сфері й відповідною поведінкою щодо їх (економічних обов'язків) реалізації, складають юридичний зміст економічних правовідносин.

Якщо звернутися до огляду положень Конституції України [7], то можна помітити те, що законодавець України в окрему групу виділяє т.з. економічні права, свободи та інтереси. При цьому, якщо за основу взяти структуру та послідовність

нормативного закріплення й окреслення у Конституції прав, свобод та інтересів людини, то логічним наслідком буде висновок про те, що система економічних прав людини та громадянина включає наступні права: вільно володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю і результатами своєї інтелектуальної й творчої діяльності (ст. 41), на підприємницьку діяльність (ст. 42), на працю (ст. 43), на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів (ст. 44), на відпочинок (ст. 45).

Така система економічних прав, свобод та інтересів була сприйнятою в цілому, однак слід вказати, що в юридичній науці досить популярним є й інший підхід, за яким суб'єктивні права на працю, на страйк та на відпочинок інтерпретуються як права соціальні, адже вони пов'язуються зі створенням для людини можливостей бути повноцінним учасником соціуму та із забезпеченням необхідних для існування людини умов.

З цього приводу відзначимо лише те, що, так чи інакше, трудові права мають характер економічних, адже передбачають створення для людини вільних можливостей для професійної діяльності у сфері підприємництва, щодо участі у виробничих процесах та перерозподілу результатів господарювання, а також надають можливості людині на професійній основі здобувати необхідні їй для існування та розвитку матеріальні та інші засоби і ресурси. При цьому слід відзначити, що такий підхід має місце і у правових системах інших держав, коли право працювати та свобода вибору професії розглядається як одне із основних прав економічної діяльності будь-якого ліберально-орієнтованого порядку та як одна із ключових форм виявлення свободи економічного розвитку особистості загалом, поряд із такими формами як свобода власності, свобода укладення договору, свобода ціноутворення та вибору форм фінансування, свобода конкуренції, свобода реклами, свобода виробництва та споживання, свобода збуту [8, с. 461-482].

Отже, ключовими економічними правами, свободами та інтересами, що нормативно закріплені та окреслені в Конституції України, є наступні:

- право власності, що включає правомочності вільно володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю і результатами своєї інтелектуальної й творчої діяльності;
- право (свобода) на підприємницьку діяльність;
- право на працю, що включає можливість особи заробляти собі на життя працюю, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується;
- інші права, свободи та законні інтереси.

У той же час, для економічного права та економічного законодавства ключовим є право (свобода) на підприємницьку діяльність. Згідно із ст. 42 Конституції України [7] кожний має право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, з огляду на що підприємці мають право самостійно, без обмежень приймати рішення щодо організації та здійснення будь-якої підприємницької діяльності, яка не суперечить чинному законодавству України. Це правило є ключовим та визначальним для правового режиму підприємництва і знайшло свою подальшу деталізацію у положеннях господарського законодавства, зокрема і Господарського кодексу України. Так, у ст. 43 Господарського кодексу України [2], що іменується – «Свобода підприємницької діяльності», зазначається, що підприємці мають право без обмежень

самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Також відзначимо, що диспозитивно визначаючи широкі рамки самостійності підприємницької діяльності, законодавець у ст.ст. 43-48 Господарського кодексу України [2] визначає ряд правових засобів та способів її забезпечення. Такими, зокрема, є: встановлення свободи вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійне формування підприємцем програми діяльності; вільний вибір постачальників і споживачів продукції; забезпечення можливості вільного залучення матеріально-технічних, фінансових та інших ресурсів; свобода встановлення цін на продукцію та послуги тощо.

Закріплення та визнання державою на нормативному рівні широких рамок свободи економічної діяльності та застосування до її регулювання переважно диспозитивних приватно-правових засобів у своєму наслідку призвело до утвердження у сфері економіки т.з. загально-дозвільного принципу поведінки, згідно з яким особі дозволено все, що прямо не заборонено законодавством.

Висновки. Як узагальнення проведених досліджень, зазначимо наступне.

Положення про економічні права, свободи та інтереси людини знайшли своє закріплення у змісті положень Конституції України, що стало в подальшому поштовхом та відповідним орієнтиром у напрямку розробки та впровадження нормативно-правового базису регулювання економічних відносин. При цьому зміст і правові межі відповідних прав, свобод та інтересів людини в економічній сфері визначають зміст та напрямки економіко-галузевої державної політики. Основними ж правовими засобами механізмів регулювання економічних відносин слугують приватно-правові (диспозитивні, дозвільні).

З точки зору Конституції та інших актів законодавства України, основними економічними правами, свободами та інтересами виступають:

- право власності;
- право (свобода) на економічну діяльність;
- право на працю;
- інші права, свободи та законні інтереси.

Поряд із цим, слід підкреслити, що межі економічних прав, свобод та інтересів людини визначають подальший вектор розвитку економічного права, а також системи економічного законодавства України, предметом регулювання яких виступають суспільні економічні відносини, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням економічної діяльності. При цьому такі відносини тісно пов'язані з економічними правами, свободами та інтересами людини, адже саме фактичні спроби щодо реалізації останніх перебувають у безпосередньому причинно-наслідковому зв'язку з виникненням, розгортанням та припиненням економічних відносин. З цього ж приводу вкажемо, що економічні права, свободи та інтереси людини, а також відповідні економічні правомочності, що з них випливають, охоплюються юридичним змістом економічних правовідносин.

Окрім того, економічні права, свободи та інтереси людини займають вагомe місце у механізмі правового регулювання економічних відносин, оскільки визначають його характер, межі, засоби та інші аспекти.

На завершення огляду досліджуваного питання, хотілося б зазначити, що подальший розвиток економічного законодавства та економічного права України, як уявляється, повинен відбуватися таким чином, щоб правове регулювання, яке у зв'язку з цим виникатиме, було б максимально спрямоване на забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів людини в економічній сфері, на розвиток змісту і форм останніх, а з урахуванням зазначеного – на ефективне задоволення економічних потреб кожної людини та суспільства в цілому. Оскільки відповідно до чинної Конституції України права, свободи та інтереси визнаються найвищими суспільними цінностями, то всі існуючі та впроваджувані державою правові механізми й моделі регулювання економічних відносин повинні ґрунтуватися на дотриманні стратегічних засад встановленого економічного правопорядку.

Література:

1. Концепція переходу Української РСР до ринкової економіки. [Електронний ресурс]: Концепція, 1 листопада 1990 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001460-90> (дата звернення: 10.11.2017).
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України, 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 10.11.2017).
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. – Київ: Алерта, – 2009. – 520 с.
4. Н. И. Матузов, А. В. Малько. Теория государства и права: учебник (изд. стереотипное). – Москва: Юристъ. – 2004. – 269 с.
5. Алексеев, С. С. Общая теория права. – Москва: БЕК. – 1994. – 360 с.
6. Васильєва Т. С. Господарська діяльність як об'єкт адміністративно-правового режиму / Форум права. – 2011. – № 1. – 169-174 с.
7. Конституция Украины [Електронний ресурс]: URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.11.2017).
8. Х.-Й. Шмидт-Тренц, Ю. Плате, М. Пашке, В. Бергман, Г. Флор и др. Основы Германского и международного экономического права: учебное пособие по юриспруденции. – Санкт-Петербург: Изд-во юрид. факультета СПбГУ. – 2007.- 736 с.